

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЖУРНАЛІСТИКИ
Кафедра соціальних комунікацій

Кваліфікаційна робота
на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему:
«Соціально-інформаційний проєкт
про інтеграцію внутрішньо переміщених осіб в Україні
«Твій голос»»

Терміни реалізації проєкту:

початок 01 квітня 2022 р.

закінчення 01 березня 2023 р.

Виконала

студентка магістратури

заочної форми навчання

спеціальності 061-журналістика

освітньо-професійної програми

«Журналістика і медіакомунікації»

Лада ФІЦА

Керівник

доцент Юрій БОНДАР

Київ-2021

ЗМІСТ

I. ОПИС ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЄКТУ

1. Загальні відомості.....	3
2. Характеристики проєкту	7
2.1. Ключові слова	7
2.2. Реферат проєкту	7
2.3. Масштаб проєкту	11
2.4. Спрямованість проєкту	11
2.5. Ступінь новизни.....	12
3. Організаційний план розробки проєкту та організації виробництва	13
3.1. Стан виконання робіт за проєктом до моменту його схвалення	13
3.2. Календарний план виконання робіт за проєктом	14
3.3. Організація заходів	14
4. Очікувана ефективність проєкту	15
4.1. Економічна ефективність проєкту	15
4.2. Соціальна ефективність проєкту	15
4.3. Інші види ефектів	15
5. Аналіз потенційних ризиків проєкту	15
5.1. Основні фактори ризику проєкту	15
5.2. Управління ризиками	16
6. Загальні висновки.....	16
6.1. Джерела, на основі яких сформовано проєкт.....	19

II. ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЄКТ

Додаток. Технічний проєкт (список героїв для сюжетів) та презентація проєкту.....	21
--	-----------

I. ОПИС ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЄКТУ

1. Загальні відомості

Комунікаційний проєкт «Твій голос» є неприбутковим та незалежним медіапроєктом соціально-інформаційного спрямування. Він присвячений всебічному висвітленню теми ВПО (внутрішньо переселених осіб) та їх інтеграції у сучасних українських реаліях. Увесь контент публікується на офіційному веб-сайті та сторінках у соцмережах. Включає у себе проєкт історій та комунікаційну платформу для дискусій, побудови діалогу та залучення суспільства до активного обговорення проблем інтеграції.

Організація проєкту включає у себе такі види діяльності як запис подкастів про долі/життя переселенців «Марафон історій: архів національної пам'яті про війну та відновлення» спільно з регіональними ЗМІ (телеканалами, радіостанціями, онлайн-виданнями). Також у межах проєкту буде реалізовуватися програма «ВПО та ЗМІни» - окремий напрям, присвячений налагодженню ефективної співпраці між ЗМІ та представниками ВПО, громадського сектору, активістами задля оперативності інформування та зміцнення комунікацій між ними.

Особливістю проєкту є його повна зосередженість на всебічному висвітленні проблеми ВПО, поєднавши різні аспекти та напрями роботи - соціально-правовий, гуманітарний, освітній. Участь журналіста у якості головного модератора є необхідною для того, аби зміцнити зв'язок медіасфери з цією тематикою, знайти та окреслити нові підходи до висвітлення теми ВПО, а саме зосередившись на темі війни та відновлення. Оповідачами виступали би безпосередньо самі переселенці, головні функції журналіста полягали би перш за все у редагуванні та публікації матеріалу, відповідно до міжнародних етичних стандартів та принципів журналістської професійної етики. Актуальність такого підходу полягає у тому, що традиційні ЗМІ не завжди здатні професійно та неупереджено висвітлювати війну та її наслідки для людей, а також оскільки проблема ВПО не отримує достатньої уваги та лишається у черзі до розгляду, не потрапляючи на порядок денний для суспільства.

Завдання ресурсу- змінити ставлення громадськості до ВПО, сприяти кращому розумінню цієї групи людей, висвітлювати життя переселенців без політизації, дотримуючись загальнолюдських та професійних етичних цінностей, зосередившись виключно на соціальній стороні проблеми.

Основні напрями діяльності:

- інформаційно-освітня діяльність

- допомога у інтеграції
- сприяння захисту інтересів переселенців
- просвітницька робота у висвітленні потреб та проблем ВПО
- документальний підхід до відтворення реального впливу воєнних дій на людські долі
- висвітлення історій успіху
- налагодження діалогу між ВПО та приймаючими громадами
- залучення до дискусії експертів, громадських активістів, волонтерів, представників муніципальних органів влади
- сприяння у вирішенні проблем осіб із тимчасово окупованих територій, створення незалежного комунікаційного простору для оперативного інформування та висвітлення їхніх громадських прав
- налагодження і сприяння співробітництва з соціально-правозахисними та гуманітарними організаціями, які займаються допомогою ВПО, та з органами державної влади
- запрошення до участі в роботі громадських організацій, представників органів місцевого самоврядування, фахівців, зацікавлених осіб
- співпраця на партнерських засадах із ГО, волонтерами та громадами для розвитку та реалізації спільних соціальних проєктів для інтеграції ВПО у економічній, соціально-політичній, культурній та освітній сферах
- промоція та заохочення для активного створення програм і проєктів для інтеграції ВПО у приймаючі громади
- висвітлення переваг та можливостей міжмуніципального співробітництва (ММС) для вирішення проблем переселенців та реінтеграції тимчасово окупованих територій
- відновлення у людей відчуття власної гідності, соціальної значущості, самостійності, бажання стати повноцінним членом суспільства

Тема ВПО потребує особливої виваженості та обережності у висвітленні у медіа, аби уникнути роздмухування ворожнечі та стигматизації цієї групи людей. Головна мета цього соціального медіа-проєкту- допомогти у

психологічному відновленні переселенцям, стати ланкою зв'язку між ними та державою, сприяти подальшій інтеграції у громадах, проведення просвітньої діяльності та спецпроектів, які би розповідали про життя цієї великої групи людей.

Від початку війни спостерігається стрімке поширення негативних стереотипів про ВПО у ЗМІ та у суспільстві, а також серед чиновників, які мають допомогти людям облаштуватися у новому середовищі. Переселенців часто сприймають як додаткове навантаження, тих, що конкурують з місцевими за ресурси, інфраструктуру, робочі місця, житло тощо. Поширеною є ситуація, коли до переселенців часто ставляться з підозрою, як до зрадників та пособників сепаратистів, що ускладнює ще більше прийняття ними попереднього травматичного досвіду та інтеграції на новому місці. Ресурс спрямований на об'єктивне висвітлення нового життя ВПО у приймаючих громадах, на етичних засадах та розвінчуючи стереотипи. Здатність суспільства розв'язати проблеми, пов'язані з масовим розселенням вимушених переселенців по території України, є тісно пов'язаним із успішним впровадженням процесу реінтеграції тимчасово окупованих територій та зцілення суспільства замість поширення мови ворожнечі та ретравматизації, поширених у ЗМІ та соціальних мережах.

Проект орієнтований на промоцію активного залучення ВПО до суспільно-політичного життя та обговорення майбутнього приймаючих громад, управлінських рішень, пов'язаних з ними. Також проєкт зосереджується на вирішенні спектра найголовніших соціальних питань, які перешкоджають політиці взаємодії держави з ВПО та успішній інтеграції останніх у громади: забезпечення переселенців житлом (побудова нових житлових комплексів, створення пільгового механізму надання житла в оренду чи власність тощо), сприяння у працевлаштуванні ВПО, спрощення доступу до адміністративних послуг, збільшення квот на зарахування молоді серед ВПО до закладів вищої освіти тощо. Стратегія інтеграції ВПО передбачає, що переселенці матимуть рівний доступ до адміністративних послуг і рівні права, як і інші громадяни у місцевих громадах, але на практиці переселенці зазвичай не залучені до прийняття рішень у громадах і їхні базові громадянські права та свободи не завжди залишаються реалізованими. Згідно з дослідженнями аналітичного центру CEDOS, серед ВПО лише 12% людей мають власне житло. У той же час інтеграція залежить від місцевих органів влади, їхньої готовності розробляти спеціальні заходи та програми, але муніципалітети нерідко при розподілі ресурсів та виробленні стратегії регіонального розвитку ігнорують потреби ВПО. Інтеграція відбувається швидше та ефективніше за сприяння громад, тому муніципальні органи мають розробляти власну стратегію щодо інтеграції переселенців на основі загальнонаціональної. Також важливими

напрямами взаємодії з ВПО є залучення їх до культурного життя завдяки створенню спеціальних культурних проєктів та заходів або залучення їх до вже існуючих місцевих організацій, клубів тощо. Аналітичним центром CEDOS було проведено моніторинг міст України для визначення рейтингу тих, де інтеграція переселенців відбувається найкраще, і тих, де найгірше. До першої десятки міст, де місцева влада сприяє інтеграції, належать в більшості міста зі Сходу України, перше і друге місця посідають Маріуполь і Сєвєродонецьк, третю сходинку у рейтингу займає Київ; також у першу десятку потрапили Львів і Ужгород. Два останні місця у рейтингу займають міста-сателіти столиці: Буча та Ірпінь, там індекс інтеграції внутрішньо переміщених осіб найнижчий. При формуванні рейтингу було враховано близько ста індикаторів- індикатор соціальної інфраструктури (наявність робочих місць, вільних місць у дитячих садках та школах тощо), індикатор спроможності влади (чи спроможна місцева влада враховувати потреби ВПО, створювати для них додаткові програми) та інші фактори, зокрема наявність заходів для переселенців, взаємодія між приймаючими громадами та ВПО, наскільки ВПО представлені у муніципальних органах влади, доступність послуг з охорони здоров'я, наявність у муніципалітетах стратегії і політики інтеграції та публічних звітів про їхнє виконання, наявність консультативного органу за участі переселенців, взаємодія органів місцевої влади з громадськими організаціями для інформування ВПО про наявні можливості для них у місті тощо.

Особливістю втілення проєкту та елементом інноваційності є те, що він пропонує обговорення та осмислення складної комбінованої соціальної проблеми сучасними засобами відновного наративу або журналістики зцілення (*restorative narrative*). Відновний наратив – журналістські дослідження, що розкривають значення міжлюдського зв'язку, розповідаючи про волелюбність та демонструючи прогрес. Це спеціальні контекстні репортажі за рамками новинного потоку, які би зосередилися на стійкості та силі людей та спільнот, які зіштовхнулися з важкими соціальними проблемами. Увага зміщувалася би з окреслення та обговорення конкретних проблем на пошуки шляхів для їх вирішення.

Відновний наратив зосереджується на більш глибокому дослідженні критичних ситуацій, його мета- більш глибоко осягнути життя тих людей, що переживають складні часи, показати масштаби загальнолюдських та загальнонаціональних питань через призму життя та погляд конкретних людей, тих персоналій, чия сповідь стає ключовим елементом розуміння масштабних подій.

При цьому наратив відбувається засобами сучасного сторітеллінгу, його формат- розгорнуті інтерв'ю, текстові та відеорепортажі.

2. Характеристика проєкту

2.1 Ключові слова

інновація – впроваджена нова або вдосконалена (модернізована, модифікована) технологія, продукція, послуга, організаційно управлінський підхід, метод діяльності (новація, ноу-хау) та їхні комбінації, що є ключовими чинниками успіху і джерелом стійких конкурентних переваг на ринку;

інноваційний медіапроєкт – комплект документів, що визначає процедуру і комплекс усіх необхідних заходів (у тому числі інвестиційних) щодо створення і реалізації інноваційного медіапродукту;

соціальний проєкт – сконструйоване ініціатором проєкту соціальне нововведення, метою якого є створення, модернізація або підтримання в середовищі, що змінюється, матеріальної або духовної цінності; суспільно-корисна ініціатива, яка звертає увагу на існуючу соціальну проблему; сукупність документів, що в них закладено цілі, засоби й етапи реалізації передбаченої програми соціальних змін;

соціальне проєктування – конструювання індивідом, групою чи організацією дії, спрямованої на досягнення соціально значущої мети, яка є локалізованою за місцем, часом і ресурсами;

відновний нарратив – медійний підхід, що залишає місце для надії та оптимізму в безперервному потоці повідомлень про трагедії та кризи; жанр матеріалів, що фокусуються на зціленні та відновленні життєвої стійкості людини під час та після важких подій.

2.2 Реферат проєкту

- **Назва проєкту:** соціально-інформаційний проєкт про інтеграцію внутрішньо переміщених осіб в Україні «Твій голос»
- **Місія проєкту**

Мета: сприяти ефективній інтеграції переселенців до громад, надати їм голосу та висвітлювати їхні проблеми у спеціальних сюжетах, налагоджувати та розширювати співробітництво з громадськими організаціями та органами

місцевого самоврядування для об'єднання ресурсів, створення та реалізації соціальних проєктів регіональної підтримки та допомоги у інтеграції ВПО.

Проєкт змодельовано як ресурс для дискусій про інтеграцію сучасної людини в нових умовах сьогодення. Його темою є зображення конкретної людини в громаді: голоси про важливе в умовах війни. Проєкт має на меті показати за допомогою суспільно-інформаційних програм те, що ці люди були раніше переселенцями, а стали відтепер членами нових громад. Як проходить інтеграція? Як відбувається прийняття себе та інших в нових умовах? Що залишає людина з "минулого" та що є джерелом "нових" емоцій, думок, поглядів. Це головні питання, які будуть об'єктом обговорення у сучасному українському медіадискурсі.

Завдання: створення інформаційно-просвітницьких проєктів, які би підвищували свідомість населення України до проблеми ВПО, а також допомагали би самим переселенцям відчувати себе повноцінними громадянами; публікація розповідей про їхнє життя у рамках висвітлення впливу воєнних дій та подальшу долю тих, хто переїхав на мирну частину України.

- **Вирішення проблем загально-державного рівня**

Кількість ВПО в Україні на сьогодні складає понад 1.5 млн осіб і більша частина з них припадає на найбільш соціально незахищені групи населення- діти, літні люди. Мета проєкту- сприяти налагодженню повноцінного та двостороннього діалогу між переселенцями та суспільством/державою, транслювати потреби та проблеми ВПО, знаходити шляхи їх вирішення та подолання невіршеності.

- **Основні техніко-економічні показники проєкту**

Матеріальні ресурси: камера, пристрої для звукозапису

Первинні інвестиційні витрати: створення власного якісного сайту, закупівля необхідного технічного обладнання, реклама та просування проєкту

Трудові ресурси: особливість втілення даного проєкту полягає у можливості створювати повноцінний авторський проєкт соціального спрямування, залучаючи мінімальну кількість виконавців. Реалізація основної частини проєкту (запису сюжетів), виходячи із основних характеристик проєкту, не потребує значних фінансових вкладень і може відбуватися за участі двох безпосередніх виконавців- журналіста, що власне збирає та впорядковує матеріал, публікуючи його на сайті, та фотографа, який допомагає проводити фотозйомку головних героїв сюжету. Оскільки активність проєкту буде

публікуватися на просто та зручно розробленому сайті, а також на спеціально створених сторінках у соцмережах, автор проєкту цілком може самостійно займатися наповненням відповідним контентом. За потреби до реалізації проєкту буде долучено волонтерів для виконання обов'язків менеджера з комунікацій та асистентів. Також для виконання просвітницько-інформаційних та соціокультурних проєктів та заходів для ВПО (за умов спільного фінансування з громадськими організаціями та муніципальними органами влади), передбачено залучення проєкт-менеджерів на умовах підписання обома сторонами контракту з фіксованою ціною та винагородою за результативність (від початку та до завершення реалізації окремого проєкту).

Кошти на оплату праці: за домовленістю або з залученням волонтерської ініціативи

- **Зміцнення зв'язків між наукою і виробництвом, створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного потенціалу**

Подібний проєкт сприяв би зацікавленості держави у більш глибокому дослідженні соціальної проблеми ВПО, впливу війни на життя місцевого населення, переосмислення актуальних історичних подій та їх наслідків; на рівні громад та місцевих органів влади- активнішому розвитку соціальних програм та проєктів для допомоги у інтеграції та залучення переселенців у суспільне життя, відновлення усіх громадських прав, спрощення доступу до адміністративних послуг, освіти тощо, а також розвитку міжмуніципального співробітництва (ММС), яке полягає у популяризації та спрощенні політики місцевого і регіонального розвитку. ММС допомагає органам місцевого самоврядування на договірній основі об'єднувати ресурси та зусилля для вирішення проблем регіонального значення, а також створювати спільні соціальні проєкти. Проєкти ММС- це загальноприйнята модель об'єднання зусиль у країнах ЄС; у Німеччині кожен третій проєкт громад- це проєкти ММС, у Франції у проєктуванні ММС беруть участь 80% громад. Оскільки інтеграція вимушених переселенців є спільною проблемою громад, ця ініціатива могла би позитивно вплинути на вирішення цих питань спільними зусиллями і допомогла би використовувати досвід тих громад, які здатні ефективніше проводити інтеграцію ВПО.

- **Організаційні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і/або соціальної сфери**

Оскільки метою створення даного проєкту є повноцінне та цілеспрямоване висвітлення теми інтеграції ВПО у сучасних реаліях та економічних умовах,

подібний ресурс зміцнює міжлюдські зв'язки у суспільстві, підіймає важливі соціальні питання, які стосуються умов проживання переселенців, порушення їхніх демократичних прав, проблем з отриманням житла/роботи/допомоги від держави, а також їхнього ментального здоров'я після пережитих травматичних спогадів. Оскільки проєкт спрямований на висвітлення цієї соціальної теми та присвячений відтворенню індивідуальних історій, які документально відображають різні аспекти життя даної групи людей, правдиво моделюють для соціуму умови їх проживання, здійснення цього проєкту є вагомим кроком для актуалізації та вирішення питання ВПО на рівні громад та держави.

- **Термін реалізації проєкту:** 1 календарний рік
- **Витрати на реалізацію проєкту і строк його окупності**

Реалізація проєкту потребує фінансування на рівні інвестиційних вкладень, необхідних для створення сайту, що презентував би даний проєкт і був би головною платформою для висвітлення заходів та сюжетів, створених у рамках даного проєкту. Також необхідними статтями витрат є придбання техніки (камери, мікрофона) та реклама (у ЗМІ, соціальних мережах, спеціальних банерах для соціальної реклами). Наступний етап реалізації відбуваються без залучень коштів відповідно до специфіки та формату проєкту (пошук героїв, написання їхньої історій, публікація на головному сайті та на сторінках соцмереж таких як Facebook та Instagram). Окрім того, оскільки проєкт не є прибутковим і служить конкретній соціальній місії, усі можливі витрати необхідно мінімізувати без втрати якості кінцевого продукту. Серед запланованих заходів для зменшення витрат є, зокрема, залучення у якості реклами блогерів-інфлюенсерів, небайдужих користувачів, груп та каналів, які приєднуються до громадсько корисної ініціативи поширення інформації про проєкт на безоплатних умовах. Створення серії тематичних подкастів спільно з радіостанціями та телеканалами, які погодяться взяти участь у проєкті, також може відбуватися за повного фінансування від замовника.

Співробітництво з громадськими організаціями, волонтерськими об'єднаннями та муніципальними органами влади для реалізації спільних проєктів відбуватиметься на договірній основі.

- **Фінансово-економічні показники:**

- **обладнання:** професійна техніка (камера, мікрофон) для виготовлення контенту

- **інше:** створення сайту, реалізація проєктів для сприяння інтеграції ВПО

- **Джерела і умови фінансування проєкту:**

Проект планується реалізовувати повністю на гроші від грантів, які виділяють у рамках державних та міжнародних фондів на проекти, які порушують важливі соціально значущі питання та займаються захистом демократичних прав та свобод, захистом вільної людської особистості. Також можливим варіантом отримання необхідних для реалізації проекту коштів є фандрайзинг та пошук спонсорів.

- **Стислий перелік робіт та необхідні обсяги фінансування;**

№ п/п	Найменування робіт	Необхідні обсяги фінансування, тис. гривень
1	Створення сайту	18
2	Придбання техніки для зйомки та звукозапису (камера, мікрофон, мікшер, навушники)	25
3	Реклама та просування проекту	20
4	Фінансування івентів та презентацій проекту, створення спільно з громадською та волонтерською ініціативою інформаційно-просвітницьких та соціокультурних проектів для ВПО (входить оплата праці для проєкт-менеджерів)	200
	Разом	263

- **Оцінка ефективності проекту**

- **економічний ефект**

Проект є некомерційним та неприбутковим.

- **соціальний ефект**

Реалізація проекту дозволить вирішити важливі соціальні питання державного значення, допоможе відновити втрачені міжлюдські зв'язки та стане комунікаційним майданчиком, покликаним сприяти колективному

обговоренню та осмисленню реалій життя переселенців у приймаючих громадах, їх взаємодія із державними та соціальними інститутами.

2.3 Масштаб проєкту

Проєкт націлений на діяльність у всеукраїнському масштабі, адже ВПО, зважаючи на їх значну кількість (понад 1.5 млн осіб), є густо розселеними по території мирної України і однаково потребують інформаційної підтримки та налагодження комунікації з державними інститутами та ЗМІ.

2.4 Спрямованість проєкту

Проєкт має соціальне спрямування. Він є орієнтованим на побудову двостороннього діалогу між громадськістю/державою та ВПО.

В умовах війни, суспільство потребує реальних, результативних процесів їхньої інтеграції в нових громадах, а ВПО - додаткової підтримки та захисту. Проєкт дозволяє акумулювати зусилля для відтворення їх участі та активності у праці та навчанні, на прикладах, окремих долях і значущих запитаннях через діалоги; а також через систему подкастов конкретного ЗМІ розкривати людське розмаїття соціалізації, змін, виживання, подолання.

2.5 Ступінь новизни *не має аналогів*

Інноваційним підходом є орієнтація проєкту на глибоке та спрямоване висвітлення теми ВПО в Україні, направлене на різні цільові групи. Формат передбачає можливість налагодження комунікації за допомогою медіасфери, дозволяє поставити пересічну людину та її навколишнє соціальне середовище в центр діалогу.

Проєкт є першою в Україні спробою створити єдиний комунікаційний майданчик та платформу для дискусій, які би висвітлювали стан, прогрес та проблеми процесу інтеграції ВПО до приймаючих громад, об'єднували для цього ресурси соціально-правозахисних та гуманітарних громадських організацій та органів місцевої влади, здійснювали моніторинг та оцінку ефективності здійснення політики інтеграції переселенців у громадах, залучаючи для цього фахівців, правозахисників, представників громадського сектору та органів місцевого самоврядування, а також передусім самих ВПО, вивчаючи їхні потреби та інтереси у різних громадах.

Ресурс орієнтований на вивчення та висвітлення реальної політики взаємодії органів місцевої влади та громади з ВПО. Проєкт досліджує на прикладах

різних громад та представників ВПО ефективність інтеграції, аналізує, чому у одних громадах процес інтеграції відбувається швидше, у інших - повільніше, а також заохочував би громади та самих переселенців до знаходження нових можливостей та включення ВПО у суспільне життя, надання їм можливості бути активними членами громад, ставати підприємцями, поновлювати активність у економічній, соціально-політичній, культурній та освітній сферах. Проєкт спрямований на залучення широкої громадськості до обговорення проблем інтеграції ВПО та розвитку власної стратегії, програм та проєктів для інтеграції. Одним із напрямів роботи ресурсу буде інформування ВПО про доступні для них послуги та програми, а також культурно-масові заходи і проєкти, які створені для них.

Інноваційність проєкту полягає також у публікації сторітеллінгу про українських переселенців засобами актуального та відносно нового медіа формату як відновний наратив.

Особливістю такого медіа формату як журналістика зцілення або відновний наратив полягає у тому, що увага зосереджується не на самій проблемі, поглиблюючи відчай та відчуття безпорадності, але досліджуючи її, набуваючи людиноцентричності у кожному сюжеті, показуючи прогрес та мотивуючи, демонструючи, як люди, виходячи з важких умов, залишаються волелюбними та відновлюють життя на новому місці, відкривають для себе нові можливості, долають перешкоди та проходять через випробування. Такий медіа напрям, який зародився у США та все активніше використовуються у американській медіа сфері, розповідаючи про життя тих, хто пережив війну, втрати близьких, практично невиліковні хвороби, але тим не менше не позбувся волі до життя – в Україні ще є відносно новим, хоча його роль у відновленні міжлюдських зав'язків, приверненні уваги до вирішення складних питань тих, хто пережив і побачив на власні очі війну, може бути надзвичайно позитивною та сприятливою для створення широкого обговорення життя переселенців, глибшого їх розуміння та ментального зцілення як окремої особистості, так і суспільства в цілому.

3. Організаційний план розробки проєкту та організації виробництва

3.1. Стан виконання робіт за проєктом до моменту його схвалення.

(Подається у відсотках до обсягу даного виду робіт:)

- досліджено та обґрунтовано наукові аспекти 40%

- досліджено та обґрунтовано технічні аспекти 60%
- проведено теоретичні та експериментальні дослідження 80%
- розроблено технологію, ескізний і технічний проєкт 40%
- розроблено робочу документацію, створено дослідні зразки 30%
- наявні необхідні права на об'єкти інтелектуальної власності 20%
- проведено соціальні дослідження 90%
- наявність матеріально-технічної бази 40%
- наявність необхідного персоналу 50%
- визначено та узгоджено фінансування проєкту 55%
- визначено та узгоджено місце виконання проєкту 70%
- інші види робіт 35%

3.2 Календарний план виконання робіт за проєктом

№ п/п	Найменування робіт	Виконавець	Термін	Витрати, тис. гривень
1	Встановлення контактів із героями сюжетів, пошук відповідного кола осіб, зацікавлених в участі у проєкті	Автор проєкту	1 місяць	-
2	Запис інтерв'ю	Журналіст та фотограф	2-3 місяці	-
3	Створення сайту та відповідних груп у соцмережах	Веб-майстер, автор проєкту	1-2 місяці	18
4	Реклама та просування проєкту	Рекламні агентства, ЗМІ,	1-2 місяці	20 (за зниженими тарифами на

		адміністратор груп у соцмережах		правах соціальної реклами)
5	Створення подкастов у співпраці зі ЗМІ та просвітницько-інформаційних проєктів	Автор проєкту, ЗМІ	3-4 місяці	200

3.3. Організація заходів.

- **Стислий перелік технологічних процесів:** 1) проведення дослідження та переосмислення концепції проєкту і його подачі для різних цільових груп; 2) оформлення необхідної документації для отримання грантових коштів на реалізацію проєкту; 3) створення веб-сайту та акаунтів у популярних соцмережах; 4) збір матеріалів, запис інтерв'ю та написання сюжетів; 5) запис подкастов; 6) створення соціокультурних та просвітницько-інформаційних проєктів; 7) кінцеве оформлення проєкту та моніторинг його успішності серед аудиторії.
- **Опис наявних і необхідних для виробництва устаткування і приміщень:** професійне технічне обладнання
- **Кількість і кваліфікація виробничого персоналу:** журналіст, фотограф-оператор, волонтери та громадські активісти, проєкт-менеджери.

4. Очікувана ефективність проєкту

4.1 Економічна ефективність проєкту

- **Економічна доцільність реалізації проєкту:** проєкт є неприбутковим та реалізовується за допомогою грантових коштів
- **Термін окупності проєкту:** 6 місяців
- **Прибутковість проєкту:** проєкт є неприбутковим, проте у разі зростання його популярності та виправданні витрат, можливо розробити серію заходів, які би дозволяли залучати більше коштів та відповідно більше розвивати його: створення та продаж подкастів, отримання донаторської підтримки від постійних підписників та небайдужих громадян

4.2 Соціальна ефективність проєкту:

проєкт підвищить рівень свідомості суспільства щодо переселенців, сприятиме виробленню

кращого ставлення до цієї групи людей, заохочуватиме до більш активного впровадження їх інтеграції

4.3 Інші види ефектів

Науково-технічний ефект – високий рівень новизни підходів до втілення проєкту, який розроблено таким чином, щоби досягнути щонайбільшого ефекту за допомогою незначних фінансових вкладень, застосування інтермедійного сторітеллінгу та відновного нарративу; простота, корисність, зручність та естетичність усіх допоміжних ресурсів, що сприятиме популяризації проєкту.

5. Аналіз потенційних ризиків проєкту

5.1 Основні фактори ризику проєкту

Економічні ризики: нестабільна економічна та політична система у країні може призвести до значного згортання грантових програм, що може негативно вплинути на терміни виконання; внутрішні та зовнішні конфлікти; соціальна неврівноваженість; соціальна неготовність до прийняття змін.

Політичні ризики: нестабільна політична ситуація, зміна політичного керівництва може негативно позначитися на реалізації проєкту, стати причиною відсутності інтересу держави у створенні та підтримці подібного проєкту, ігнорування соціальних меседжів, скерованих проєктом до суспільства та до державних інститутів, що може значно уповільнити залучення громадськості та чиновників до діалогу, знаходження варіантів розв'язання проблем ВПО.

Інші: плагіат концепції проєкту, падіння популярності.

5.2 Управління ризиками

Економічні ризики: знайти альтернативні джерела фінансування (міжнародні грантові фонди, краудфандингові платформи, спонсорів); постійний моніторинг економічної ситуації в країні.

Політичні ризики: дотримання засад політичного нейтралітету та принципів конструктивної журналістики, зосередивши діяльність проєкту виключно на соціально-правовому та соціально-економічному аспектах проблеми ВПО, аби уникнути звинувачень у політизації питання; підвищення свідомості

громадян щодо необхідності приділяти більше увагу питанню інтеграції переселенців та підсилити звучання громад, зацікавленні останніх у створенні більшої кількості соціально-правозахисних, освітніх, культурних програм з метою інтеграції ВПО.

Плагіат концепції проєкту: реєстрація авторських прав; наголошення на унікальності проєкту та його відмінностей від можливих аналогів.

Падіння популярності: реклама проєкту, співпраця зі ЗМІ, створення у рамках співпраці зі ЗМІ загальнонаціонального та обласного значення та радіостанціями серії подкастов, які би висвітлювали зібрані історії ВПО; проведення більше ознайомлювальних івентів, спільних презентацій та участь у тематичних прес-конференціях/заходах; більш активне просування проєкту у соцмережах, зокрема у Facebook та Instagram.

6. Загальні висновки

Особливістю даного інноваційного проєкту є його спрямованість на відображення не лише рефлексій переселенців про пережиті психологічні травми під час перебування у зоні конфлікту, але і повноцінне відображення умов їхнього нового життя та процес інтеграції у приймаючі громади. Проєкт будується не лише як короткі монологи головних героїв, чия тематика зосереджується на відлунні воєнних дій та їхньому впливові на життя людей, ментальному відновленні та невидимих слідах війни; тематика даного проєкту є набагато ширшою, у першу чергу досліджує питання інтеграції переселенців, нинішні умови їхнього життя, прогнозування майбутнього сценарію для ВПО та знаходження стратегії вирішення їхніх проблем. Також проєкт спрямований на сприяння координації громадських та волонтерських соціально-правозахисних та гуманітарних організацій, чиє завдання- надання допомоги ВПО, або це один із напрямів їхньої діяльності; залучення їх як партнерів до спільної ініціативи та побудови комунікаційного майданчику, де громадськість може обговорювати проблеми інтеграції у регіонах та шукати спільні шляхи їхнього вирішення, створювати культурні, освітні та соціальні програми для залучення ВПО до громадського життя, розширення їхніх прав, вдосконалення юридичної практики захисту прав ВПО, активніше сприяння на рівні держави та громад підприємцям-переселенцям; співробітництво із правозахисними і гуманітарними об'єднаннями, проведення спільних круглих столів для обговорення та обміну досвідом, проведення моніторингу успішності реалізації інтеграційних реформ у громадах; висвітлення досвіду міст та громад, які створили найкращі умови для інтеграції ВПО.

Війна призводить до стигматизації тих груп людей, що пов'язані з нею. Сама згадка про переселенців наштовхує багатьох людей на переживання негативних емоцій, асоціації з насильством, смертю та стражданнями. ВПО випадають з фокусу ЗМІ, згадки про них мають достатньо рідкісний та надто поверхневий, фрагментований характер, і достатньо часто у невинувато негативному контексті. Таким чином тема ВПО стає пов'язаною з безліччю стереотипів та при її обговоренні нерідко застосовується мова ворожнечі – «зрадники», «запроданці», «пособники бойовиків» тощо.

Головна проблема, з якою зіштовхуються ВПО – це відсутність сприяння у інтеграції до тих спільнот, куди вони переїжджають, рятуючись від воєнних дій. Хтось може швидко інтегруватися, але чимало людей зіштовхуються з проблемами, які самостійно вирішити вкрай складно, і за відсутності спрямованої підтримки держави та її зацікавленості у підтримці та інтеграції цих людей, неможливо усунути наслідки війни для постраждалих громадян. До найбільш поширених проблем для ВПО належать проблеми з пошуком гідної роботи, орендою житла, відновленням документів, отриманням соціальної допомоги від держави, пережиті моральні травми, відчуття того, що вони залишаються чужими, непотрібними та непочутими, вороже ставлення до них. Це інколи призводить до того, що частина переселенців змушена повертатися до рідного дому, що перебуває на окупованих територіях.

ВПО, війна, поранені, зруйновані міста та села – це та реальність, яку достатньо складно зрозуміти, вона викликає дискомфорт і тому потребує особливого підходу та особливого формату висвітлення. Сам формат проєкту задумано як спробу висвітлити тему ВПО крупнішим планом, щоби донести до суспільства їхні проблеми, нагадати про тих, хто залишається позбавленим житла, роботи, малої Батьківщини і потребує підтримки як громад, так і суспільства в цілому.

Ресурс висвітлюватиме проблематику ВПО, публікуватиме матеріали, що створювали би портрет кожної людської долі як індивідуального досвіду, фрагменту однієї загальної історії, а також досліджував би досвід громад у сприянні інтеграції та створенні необхідних програм, виробленні стратегії, спрямованої на залучення ВПО до суспільного життя. У більшості людей саме поняття "переселенець" викликає цілком неоднозначну реакцію, головна причина якої у недостатній інформованості. Але через відсутність достатньої уваги така важлива проблема лишається непоміченою та незрозумілою, що ще більше ускладнює інтеграцію ВПО, знаходження підтримки, тож в таких матеріально складних умовах частина переселенців змушена повертатися назад у зону конфлікту.

Отже, метою такого ресурсу, окрім публікацій для інформування суспільства про проблеми ВПО, було би сприяння створенню кращих умов для переселенців, покращення суспільного ставлення до них, проведення освітніх та суспільно-інформаційних програм.

6.1. Джерела, на основі яких сформовано проєкт

1. Бутиріна М. Ксенофобський дискурс: причини, масштаб, наслідки та уроки для медіа[Електронний ресурс]/М.Бутиріна- 2018 - Режим доступу: <https://uchika.in.ua/ksenofobsekij-diskurs-prichini-masshtab-naslidki-ta-uroki-dlya.html>
2. Війна у медіа та медіавійна: експертна оцінка різних аспектів висвітлення воєнних подій на Сході в українських медіа - Київ: Академія української преси- 2014 - 14 ст. - Режим доступу: https://www.aup.com.ua/uploads/Reliz_Media_War_Oct_14.pdf
3. Внутрішньо переміщені особи в Україні/OSCE. Organization for Security and Co-operation in Europe [Електронний ресурс] - 2014 -13 ст.-Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/ukraine-smm/246201>
4. Глушко А.В. Візуалізація збройного конфлікту в українських мережевих ЗМК як фактор медіатравми/А.В. Глушко// / Медіаосвіта [Електронний ресурс] - 2017.- Режим доступу: <http://mediaosvita.org.ua/book/glushko-a-v-vizualizatsiya-zbrojnogo-konfliktu-v-ukrayinskyh-merezhevyh-zmk-yak-faktor-mediatravy/>
5. Гнатковський М.М. Міжнародне гуманітарне право: довід. для юристів громад. приймалень / М. М. Гнатковський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель ; Укр. Гельсін.//Одеса : Фенікс - 2015
6. Доброносова Ю. Д. Особливості впливу медіатравматичного досвіду на самоактуалізацію особистості в культурі медіарозмаїття [Електронний ресурс]/ Ю.Д. Доброносова// Донецький державний університет – 2019. Режим доступу: http://mediaosvita.org.ua/wp-content/uploads/2018/06/Dobronosova_-YU.D._Postmediatravmatychnezrostannya-i-mediakreatyvnist-u-prostori-kultury-mediariozmayittya_Tezy.doc-1.pdf
7. Доброносова Ю. Д. Медіаторчість в сучасних реаліях: протистояння медіатравми/Доброносова Ю. Д. [укладач Чаплінська Ю.С.] // Медіаосвіта [Електронний ресурс]– 2018. - 210 ст. Режим доступу: <http://ispp.org.ua/wp-content/uploads/Static/mediatv.pdf>
8. Дорош М. Журналістика зцілення, або Про альтернативне висвітлення трагічних подій. / Марина Дорош // MediaSapiens [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ms.detector.media/mediaanalitika/post/17336/2016-08-31-zhurnalistyka-ztsilennya-abo-pro-alternatyvne-vysvitlennya-tragichnykh-podiy/>

9. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації: Посібник з рекомендаціями для працівників ЗМІ – OSCE– К.: «Компанія ВАИТЭ» - 2016. – 118 с.
10. Зейтуллаєва Е. Гендерний вимір політики адаптації внутрішньо переміщених осіб. Актуальні проблеми державного управління [Електронний ресурс] / Е. Зейтуллаєва - 2018. Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=apdyo_2018_2_25
11. Кобзєва І.М. Інтеграція внутрішньо переміщених осіб у приймаючі громади [Електронний ресурс] / І.М. Кобзєва – 2018.- Режим доступу: <https://iie.org.ua/monografiyi-2018-r/integratsiya-vnutrishno-peremishhenih-osib-u-teritorialni-gromadi-diagnostika-stanu-ta-mehanizmi-zabezpechennya-2018-r/>
12. Ладика І. Не біженці і не сепаратисти: як медіа писати про внутрішньо переміщених осіб [Електронний ресурс] / Ірина Ладика // Detector.media- 2018 - Режим доступу: <https://detector.media/production/article/140830/2018-09-07-ne-bizhentsi-i-ne-separatysty-yak-media-pysaty-pro-vnutrishno-peremishchenykh-osib/>
13. Мазіна Н.Е./ Соціально-економічна адаптація внутрішньо переміщених осіб: підходи до виміру / Н. Е. Мазіна, Н. С. Скок // Вісник Маріупольського державного університету - 2016 - 12 ст.
14. Никифорова Н.О. Ставлення до ВПО в Україні: аналіз методик вимірювання [Електронний ресурс] / Н.О. Никифорова // Донецький державний університет управління- 2018. - Режим доступу: <http://rp.dsum.edu.ua/handle/123456789/708>
15. Права людини та мас-медіа в Україні: Збірник конспектів лекцій [Тексти] / Авт. кол. – За ред. Виртосу І., Шендеровського К. – Київ: Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка- 2018
16. Рудченко А., Шендеровський К. Права людини та передумови висвітлення українськими журналістами медіатем мігрантів, пошукачів притулку, біженців, внутрішніх переселенців [Електронний ресурс] / Аліна Рудченко, Константин Шендеровський // UNDP- 2017. Режим доступу: <https://www.ua.undp.org/content/dam/ukraine/docs/Digest-p.pdf>
17. Трегуб К. С. Мас-медіа як суб'єкт соціальної відповідальності / К. С. Трегуб // Актуальні проблеми філософії та соціології : наук.- практ. журн. — 2015

II. ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЄКТ

Додаток. Технічний проєкт (список героїв для сюжетів) та презентація проєкту

Технічний проєкт (список героїв)

1. **Наталія Меньшикова.** Переселенка із Криму. У 2014 році була змушена переїхати до Львова. Засновниця та головна режисерка театру «Domus», у якому грають вистави як переселенці із Криму, так і львів'яни. Місцева влада надала театру приміщення у культурному центрі Довженка, а фінансування проєкту здійснюється за допомогою продажу квитків на спектаклі та краудфандингових платформ. Також вистави проводяться у Палаці Хоткевича, Наталія виступає головною режисеркою і, окрім неї, у трупі ще понад двадцять акторів, режисерів, хореографів тощо. У 2019 році отримала почесну нагороду «Народний герой» від ГО «Народні герої» за внесок у розвиток львівської громади. Разом з іншими учасниками театру організовує спільно з центром «Жіночі перспективи» соціальний проєкт «Дозволю собі сказати», у рамках якого проводяться театральні тренінги для жінок, що стали жертвами домашнього насилля, постраждалих внаслідок війни, та які піддавалися дискримінації через власну гендерну приналежність.

2. **Катерина і Сергій.** Переселенці із Донецької області. На початку війни були змушені разом із півторарічною дитиною терміново покинути свій дім, узявши з собою лише речі першої необхідності. Їхній дім було вщент зруйновано двома снарядами при артилерійському обстрілі. При переїзді на мирну частину країни опинилися у складному матеріальному становищі, жили у гуртожитку для вимушених переселенців. Потім були змушені винайняти старий будинок у селі на Полтавщині. Катерина на час переїзду була на сьомому тижні вагітності, і за умов відсутності прописки, змушена була в умовах нестачі грошей сплачувати і за введення вагітності, і за пологи, а одяг та інші дитячі речі молоде подружжя отримало від небайдужих людей. Зіштовхнулися особисто з неприйняттям, ворожим ставленням до себе та багатьма труднощами як молоді батьки.

3. **Юлія Кіщенко.** Переселенка із Луганська, разом з чоловіком Олексієм змушена була виїхати після окупації міста до Києва. Навчалася у ЛНУ імені Тараса Шевченка, пізніше була методистом у Луганському обласному центрі дитячо-юнацького туризму і краєзнавства. Працює у громадській організації та благодійному фонді Восток SOS, створеному на базі луганського Правозахисного центру «Поступ» та Кримського правозахисного центру «Дія», які були вимушені переїхати до Києва після початку війни та анексії Криму. Збирає кошти на допомогу жертвам збройного конфлікту та ВПО.

Стала організаторкою Фестивалю думок, який відбувається щорічно у вересні у Сєверодонецьку- зустрічі, де беруть участь правозахисники, історики, поети, письменники, небайдужі громадяни як з числа містян, так і з інших міст України, а також це платформа для дискусій про важливі соціальні та культурні ініціативи і реформи, історію Луганщини, ситуацію в регіоні та просто творчий простір для ідей та думок. Фестиваль думок вона організовує спільно з Восток SOS вже п'ять років поспіль, залучаючи для цього нових партнерів та організації, понад сотню спікерів, десятки волонтерів та тисячі онлайн та офлайн учасників, гостей із Естонії та членів Української Гельсінської спілки, і планує і далі розвивати цей проєкт. На базі фестивалю щорічно відбуваються дискусії, воркшопи, поетичні читання, концерти та виступи спікерів з усієї України.

4. **Ганна Дерев'янка.** Переселенка із Красноармійська (нині-Покровськ) Донецької області, разом з чоловіком та малолітнім сином на початку війни були змушені переїхати до Києва. Журналістка, менеджер зі зв'язків з громадськістю. Працювала PR-менеджером, методисткою у Донецькому обласному дитячо-молодіжному центрі. Стала співзасновницею ГО «Міжнародна агенція змін», яка займається розвитком громад через соціальну згуртованість, створює соціальні проєкти для громад. Працювала журналісткою у виданні Gazeta.ua. Зараз обіймає посаду асистентки у організації «Крим SOS». Займається розвитком міжмуніципального співробітництва та програм регіонального значення. Організовує воркшопи та форум-театри для жінок і дітей-переселенців та активісток.

5. **Ельвіра Пивовар.** Переселенка із Донецька. Мати-одиначка, після окупації Донецька була змушена переїхати разом з двома дітьми до Львова. Старша донька- особа з інвалідністю I групи, від народження прикута до візка. Після переїзду жінка зіштовхнулася з багатьма проблемами- затримка оформлення документів, нестача коштів для дітей та ліків для старшої дочки. За відсутності підтримки від місцевих органів влади змушена була звернутися до небайдужих громадян і волонтерів за допомогою. Наразі винаймає житло у Львові. Окрім того, що вона особисто зіштовхнулася з наслідками недосконалості і практичної відсутності інклюзивної освіти в Україні, також пережила випадки стигматизації себе як переселенки і чимало перешкод для відновлення колишніх прав та можливостей для себе та своїх дітей, і чимало перешкод- просто щоби вижити практично без сторонньої підтримки.

6. **Юрій Зиков.** Переселенець із Горлівки, Донецька область. Разом з дружиною Надією у 2014 році переїхав до Києва. Обіймає посаду голови у «Житлово-будівельному кооперативі «Спільна справа»». Є членом Громадської Ради у Держмолодьжитло, Державній службі статистики

України та Міністерстві соціальної політики. Є членом ГО «Спільна справа», чиею метою є будівництво житла для переселенців. Був одним із ініціаторів форуму «Міста солідарності», який відбувся у жовтні 2021 року у Вінниці за сприяння Агентства ООН у справах біженців, Вінницькою державною адміністрацією та представниками ГО «Об'єднання переселенців «Спільна справа». У 2021 році розпочав будівництво багатоповерхового кооперативного будинку для ВПО у Вінниці. Крім Вінниці, вже готуються подібні будівні майданчики у Миколаєві та на Полтавщині. Згідно з планом розвитку проєкту, планується розпочати будівництво житла для переселенців у Дніпрі, для цього залучено громадські організації, представників місцевої влади та переселенців. Завдяки наполегливій праці зміг втілити мрію створити доступне житло для ВПО і надалі працює над розширенням діяльності спільного проєкту громадськості, переселенців та місцевої влади.

7. **Аліна Котенко.** Переселенка із Алчевська, Луганська область. Після окупації міста переїхала із чоловіком до столиці. Навчалася на психолога у ЛНУ ім. Т.Г.Шевченка та вивчала управління програмами та проєктами. Психологиня, надає консультації та психологічну підтримку сім'ям переселенців. Співзасновниця ГО «Українська громада захисту здоров'я», яка займається сприянням вирішенню проблем людей з тимчасово окупованих територій та розширенню співробітництва з органами державної влади, наданням психо-емоціональної та медико-соціальної допомоги переселенцям та малозабезпеченим людям.

8. **Вадим Кодачигов.** Переселенець із Севастополя. У 2014 році після анексії був вимушений разом з родиною переїхати до Києва через проукраїнську позицію та загрозу політичного переслідування. Був одним із учасників малочисельної демонстрації у Севастополі, які виступили з українськими прапорами та символікою Євросоюзу, висловивши бажання підтримати проєвропейський курс України та євроінтеграцію. Засновник і директор підприємства з виготовлення оборонних і радіоелектронних технологій «Корт». Працював у Раді Волонтерів при Міністерстві оборони України, займав посаду голови Асоціації виробників озброєння та військової техніки України. Бере участь у організації щорічної військово-промислової виставки «Волонтерський воєнпром», де були виставлені безпілотники, системи корегування вогню та інше сучасне озброєння для української армії від вітчизняних виробників.

9. **Любов і Дмитро.** Переселенці із Луганська. Багатодітні батьки. Після окупації переїхали спершу на Київщину, а у березні 2016 року через складне матеріальне становище були змушені винайняти житло у селі у Запорізькій області. Проживають у будинку разом з трьома дітьми та хворими батьками-пенсіонерами. Час від часу потерпають від затримання соціальних виплат та

матеріальної допомоги від держави, із родини працює лише батько, отримуючи мінімальну зарплатню. Родина не може себе забезпечити повноцінно ні їжею, ні ліками для батьків-пенсіонерів, ні одягом. Змушені звертатися по допомогу до небайдужих людей та гуманітарних організацій.